

Hvilke medvirkningsverktøy- og metoder brukes i norske kommuner og hvordan fungerer de?

- Folketrakk 2017

Design og arkitektur Norge
Design and Architecture Norway
Hausmanns gate 16
NO-0182 Oslo, Norway

+47 23 29 28 70
post@dog.no
Org. nummer 913 552 490
dog.no

Oppsummering fra spørreundersøkelse juni 2017

**D O A
G**

Innhold:

1 Sammendrag	3
2 Bakgrunn	4
3 Hvem har svart på undersøkelsen	5
5 Kunnskap og kompetanse	7
6 Når gjøres medvirkning	8
7 Behov for veiledning.....	9
8 Verktøy og metoder som brukes mest	10

1 Sammendrag

Spørreundersøkelsen ble gjennomført blant annet for å gi et grunnlag i oppstart av pilotprosjektet i Folkestråkk: Hvordan opplever kommunene at de involverer og informerer sine innbyggere, hvordan gjør de det, når gjør de det og har de behov for mer veiledning, nye verktøy og metoder?

Våre analyser i Folkestråkk så langt viser at mange kommuner mangler kompetanse innenfor medvirkning, men vi hadde behov for å sjekke dette ytterligere gjennom denne spørreundersøkelsen. Funnene viser så langt at kommunene selv opplever at de har god kompetanse og at de gjennomfører medvirkning i henhold til lovverket. Likevel svarte hele 30% "vet ikke", noe som kan tyde på at de kan være usikre på hva medvirkningskompetanse innebærer eller at de ikke selv jobber med dette (jfr hvem i kommunen som har svart).

Vi har i tidligere innsikt sett at det gjøres lite medvirkning i tidlig fase (kommuneplan), og at konfliktnivået derfor når et topp-punkt på reguleringsplannivå. Undersøkelsen viser imidlertid at kommunene gjør noe mer medvirkning på kommuneplannivå enn på reguleringsplannivå. Dette kan skyldes flere ting. Bruk av folkemøter og mer tradisjonelle metoder (som de fleste gjør mest av), gjøres oftere i forbindelse med overordnet planlegging, mindre i reguleringsplansaker. Denne type medvirkning vet vi egner seg mest til å informere, mindre til å involvere. I tillegg har de fleste respondentene stillinger innenfor overordnet planlegging, mindre på reguleringsplan / byggesak.

I spørreundersøkelsen listet vi opp en rekke alternative metoder og verktøy, blant annet hentet fra [KMD's veileder](#): Utifra svarene ser vi at de fleste gjennomfører tradisjonelle metoder som ordinære høringer, lovpålagte møter som forhåndskonferanser og regionalt planforum, informasjon på kommunenes nettsider samt folkemøter. Det gjøres mindre av medvirkningsverksteder, kartleggingsverktøy (eks Barnestråkk) og andre metoder som involverer en større bredde av befolkningen.

Kommunene ble spurt om å vurdere de ulike metodene, og vi ser at mange etterlyser enklere digitale verktøy, som for eksempel Barnestråkk. Mange opplyser at de har god erfaring og får mye ut av å gjennomføre medvirkningsverksteder og liknende, men uttrykker at det er ressurskrevende og derfor gjøres i mindre grad enn ønsket.

Flere etterlyser mer veiledning innenfor medvirkning, noe som kan tyde på at kommunene ser behovet for økt kompetanse og har et ønske om å gjennomføre medvirkningsprosesser på nye og bedre måter.

Ingvil Aarholt Hegna, prosjektleder DOGA

2 Bakgrunn

DOGA har som samfunnsoppdrag å fremme design og arkitektur som metode for å løse viktige samfunnsutfordringer. Vårt arbeid de siste årene med videre utvikling og testing av Barnetråkk som medvirkningsverktøy har avdekket stort behov for styrking av medvirkning i planprosesser for å blant annet å få mer sammensatt og kvalitativt kunnskapsgrunnlag i utviklingen av byer og steder. Her kan fagfeltene design og arkitektur i samspill bidra til å utvikle metoder og verktøy som fanger opp denne innsikten og gjøre den relevant for utførende innenfor planlegging og annen by- og stedsutvikling.

Folketråkk er medvirkningsprosjekt, initiert av DOGA, som skal gi større innsikt i behov, opplevelser og preferanser hos befolkningen. Målet er å gi kommuner, utbyggere, politikere og andre aktører et bedre og mer helhetlig kunnskapsgrunnlag for utvikling av byer og tettsteder. Prosjektet går ut på å utvikle et en tjeneste med verktøy og metoder som skal hjelpe kommunene å involvere sine innbyggere i planprosesser. Mer om prosjektet her: <https://doga.no/Aktiviteter/folketrakk/>

I forbindelse med oppstart av testing og utviklingen av Folketråkk høsten 2017, hadde vi behov for å vite mer om hvordan kommunene involverer og informerer sine innbyggere og andre idag. Hvilke verktøy, metoder og systemer benytter de, hva fungerer godt og mindre godt? Hvordan opplever de selv kommunes kompetanse på medvirkning og er det behov for mer veiledning osv.

Vi sendte derfor ut en spørreundersøkelse til alle kommunene, etter lister vi hadde fått fra fylkeskommunene. Denne rapporten er en oppsummering av funnene vi har hentet fra undersøkelsen.

Undersøkelsen er i tillegg viktig for DOGA for å måle effekten prosjektet kan ha fremover. Vil Folketråkk over tid bidra til økt demokrati med større grad av samskaping i planer og prosjekter og mer effektive planprosesser i kommunene med mindre konflikt og større tillit mellom aktørene? Spørreundersøkelsen skal gjentas årlig for å se eventuelle endringer.

3 Hvem har svart på undersøkelsen?

3.1 Ansvarsområder

Spørreskjemaet ble sendt til alle kommunene i hele landet, fortrinnsvis til planansvarlig i kommunene, etter liste fra fylkeskontaktene. For noen kommuner har vi fått flere navn, noe som betyr at vi har fått svar fra flere i en kommune. Totalt fikk vi 192 svar minus 27 (flere svar fra samme kommune), det vil si totalt 165, som er i overkant av 1/3 av alle kommuner.

Intensjonen var å sende spørsmålene til de i kommunene som har et koordinerende lederansvar i planlegging, men også de som jobber innen vanlig plan- og byggesak. Vi vet at kommunene har ulike strukturer med ulike ansvarsområder, og svarene gjenspeiler også dette, se liste under:

Arealplanlegger	71
Avdelingsleder el tilsvarende	49
Rådgiver (plan, byggesak, miljø, næring os	24
Samfunnsplanlegger	7
Kommunalsjef	7
Byggesaksbehandler	5
Ingeniør	4
Konsulent	4
Arkitekt	3
Rådmann	3
Landskapsarkitekt	2
Byplansjef	2
Prosjektleder	2
Teknisk sjef	2
Rådgiver kulturminner/bygningsvern	1
Fagleder barnehage	1
Fagarbeider	1

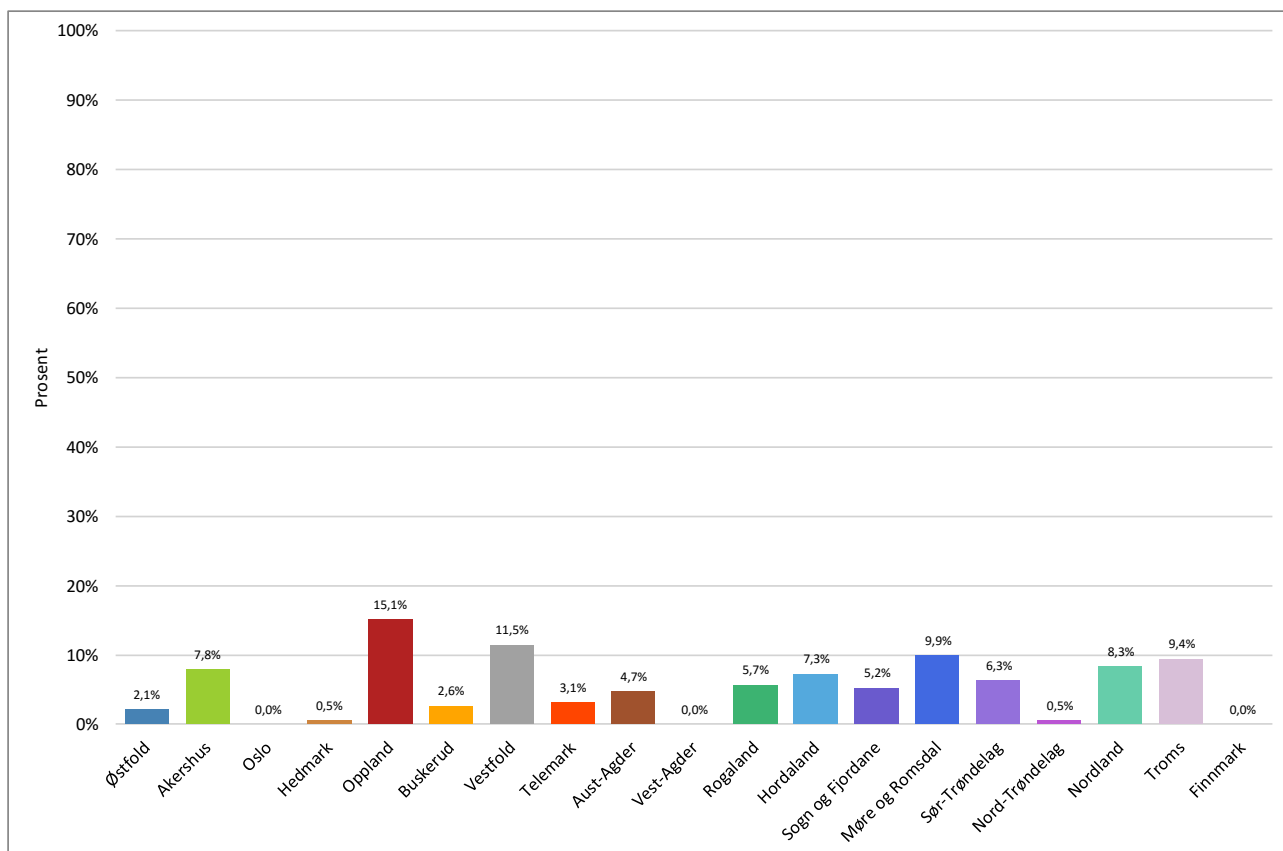
3.2 Fordeling kommuner

Svarene har fordelt seg ganske jevnt på de tre størrelsene av kommuner som SSB opererer med her:

https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/rapp_201108/rapp_201108.pdf

Små (0 - 4 999 innbyggere)	60
Mellomstore (5 000 - 19 999 innbyggere)	73
Store (20 000 og flere innbyggere)	56

3.3 Fordeling fylker

Det kom svar fra nesten alle fylker, med unntak av Finnmark, Vest-Agder, Hedmark og Oslo, i tillegg til få svar fra Nord-Trøndelag. Årsaken til dette kan være at vi ikke fikk fullstendige lister fra alle fylkene og fant bare fram noen få der vi ikke hadde alle, samt benyttet postmottakadresser. Fra Vest-Agder fylke hadde de kun maillister med postmottak, noe som trolig betyr at det ikke kommer til rett person. Det er viktig med personlige henvendelser for å få svar.

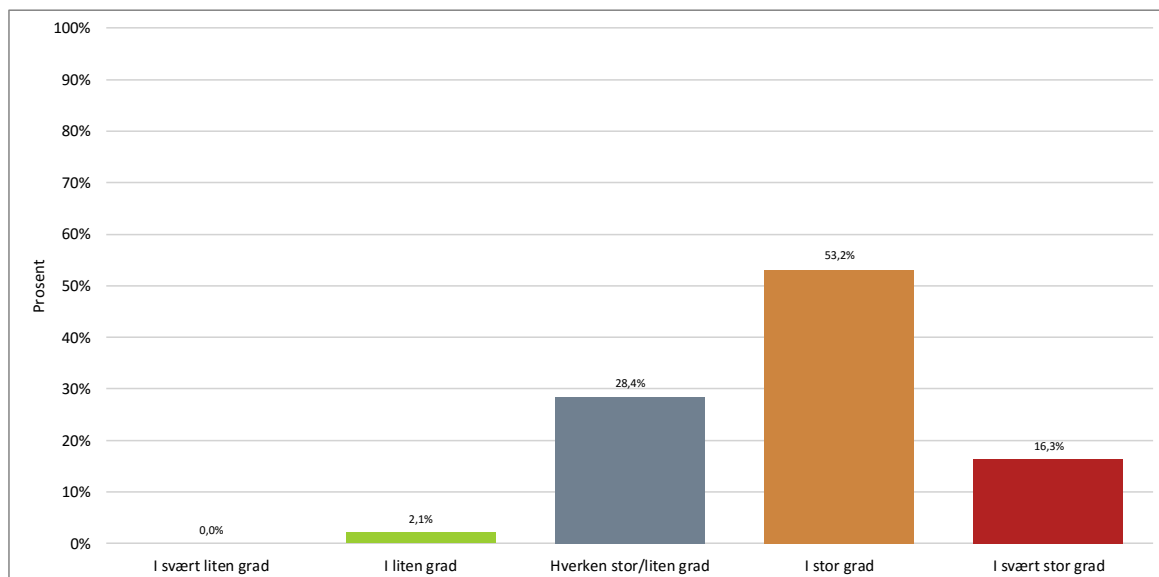
Når det gjelder Oslo, ble det ikke sendt en spørreundersøkelse til dem, da de har en annen struktur med bydeler, der få sitter med plankompetanse. Dette vurderer vi å gjøre - men mulig med andre spørsmål. Det skal imidlertid gjøres et pilotprosjekt i Oslo kommune sammen med Aldersvennlig by, Smartby Oslo og byråd for Finans.

Troms har stor svarprosent - men her var det også hele seks personer fra kommunen som hadde besvart. Noe av det samme gjelder for Vestfold og Oppland.

4 Spørsmål om kunnskap og kompetanse

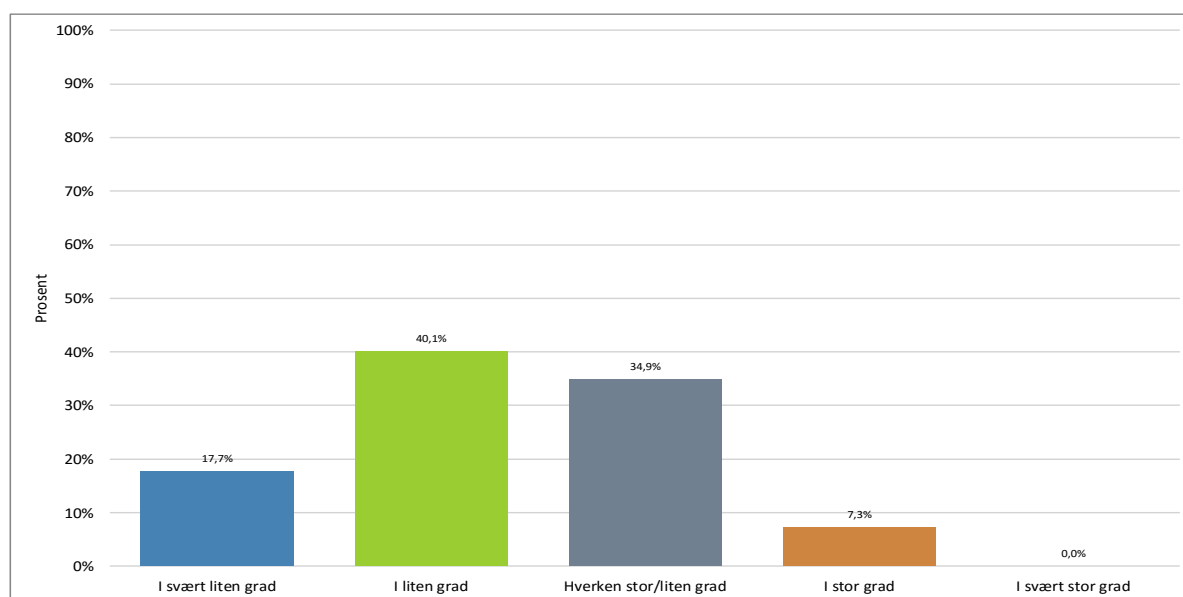
4.1 I hvilken grad har din kommune kompetanse på å gjennomføre medvirkningsprosesser innenfor kommuneplanlegging?

Kommunene mener selv de har god kompetanse i medvirkning, men litt under 30 prosent er usikre på om de har det og kanskje hva det betyr.

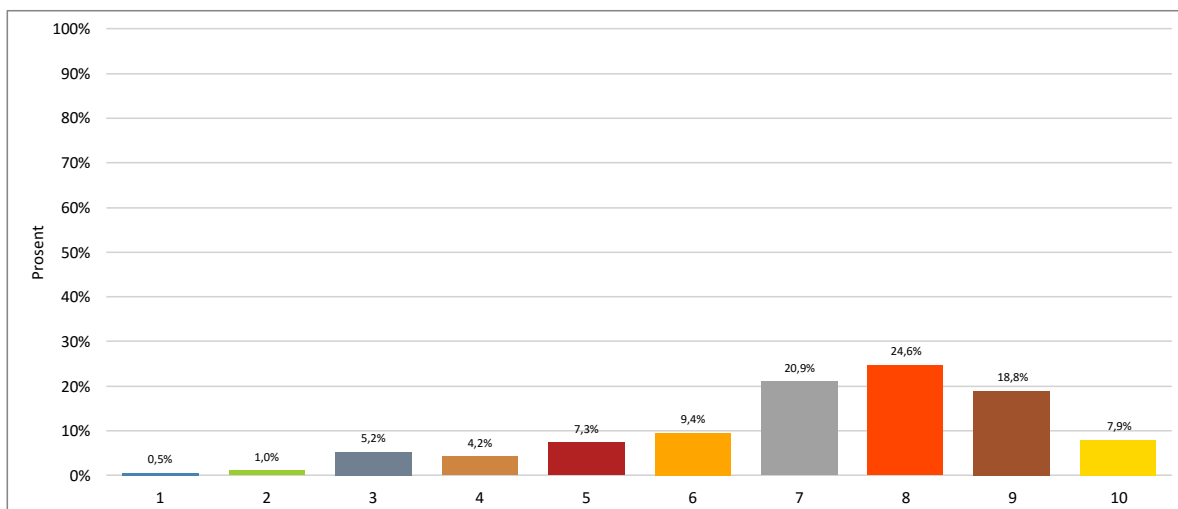
4.2 I hvilken grad bestiller din kommune ekstern kompetanse for å gjennomføre medvirkningsprosesser innenfor kommuneplanlegging?

Det ser ut som kommunen i stor grad gjennomfører medvirkning selv i kommuneplanprosesser. Likevel sier en ganske stor prosent (34%) at de ikke vet eller er usikre. Det kan tyde på at de som har svart ikke selv har full oversikt over planprosessen, eller at de ikke helt vet hvilke oppdrag som bestilles fra kommunen - mangler oversikt (?)

4.3 Hvor trygg eller utrygg er du/din kommune på å gjennomføre medvirkningsprosesser?

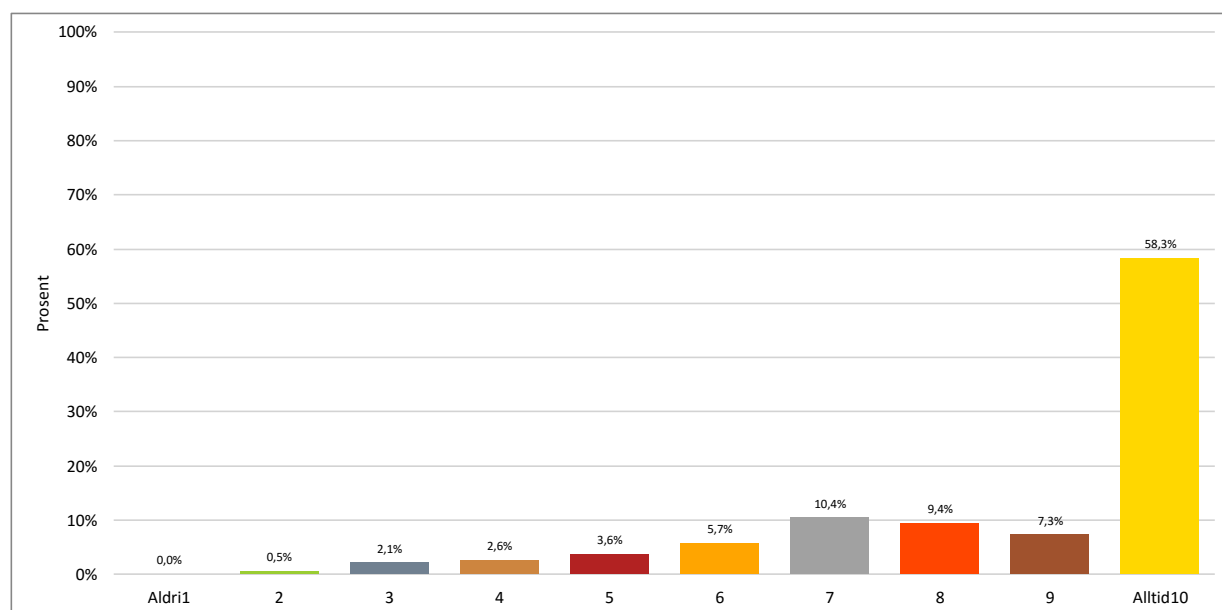
(skala fra 1-10 der 1 er svært utrygg og 10 er svært trygg)

5 Spørsmål om når medvirkning gjøres

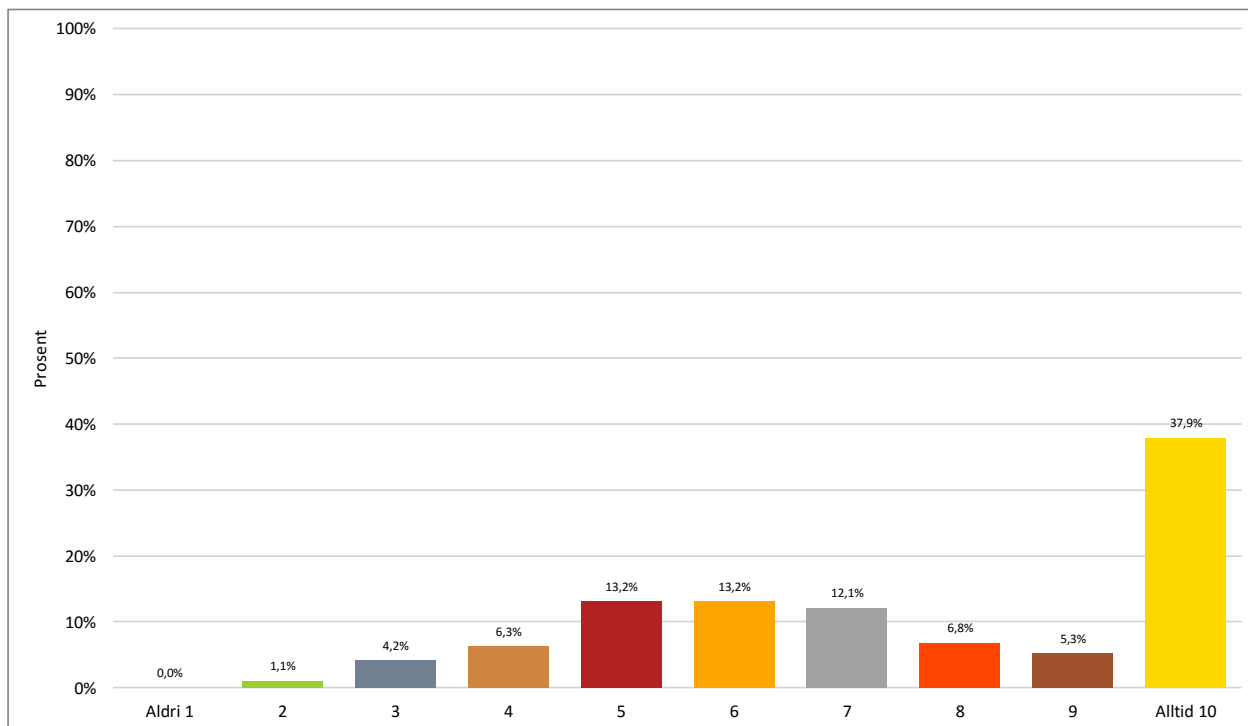
5.1 Hvor ofte involverer din kommune innbyggere i kommuneplanprosesser?

Nesten 60 prosent sier at de alltid involverer innbyggerne i kommuneplanprosesser. Det virker som kommunene mener de involverer sine innbyggere i kommuneplanprosesser. Spørsmålet er på hvilken måte - og i hvilken fase av kommuneplanprosessen.

5.2 Hvor ofte involverer din kommune innbyggere i reguleringsplanprosesser?

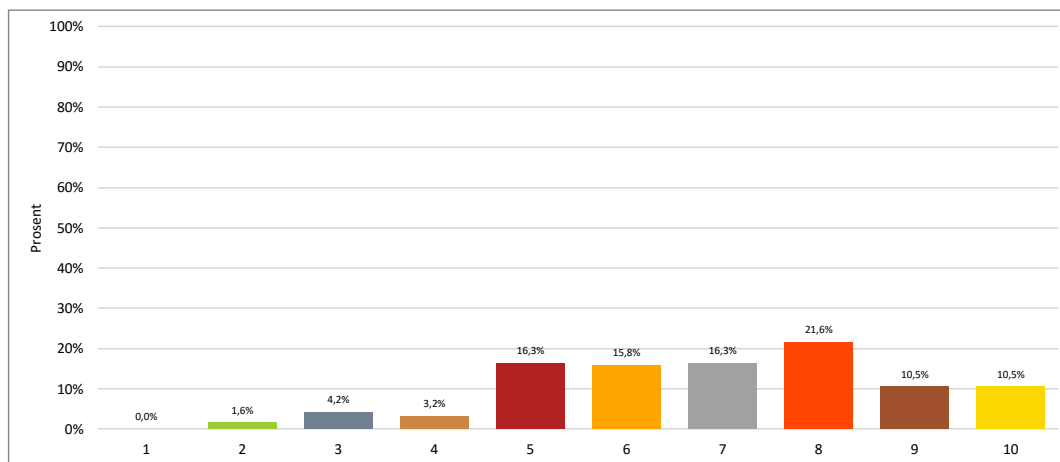
Det kan se ut som kommunene involverer mindre på detaljnivå enn på kommuneplannivå. Dette er ikke i tråd med de antakelser vi har hatt, men "følger boka". Årsaken kan skyldes at de som har besvart i større grad jobber med kommuneplanprosesser og derfor vet mindre om hvordan det gjøres i reguleringsplanprosess. Det kan også være at de legger ulike definisjoner av medvirkning på de ulike nivåene.

6 Spørsmål om behov for veiledning

6.1 Hvor vanskelig eller enkelt mener du/din kommune det er å finne relevant informasjon om medvirkningsprosesser?

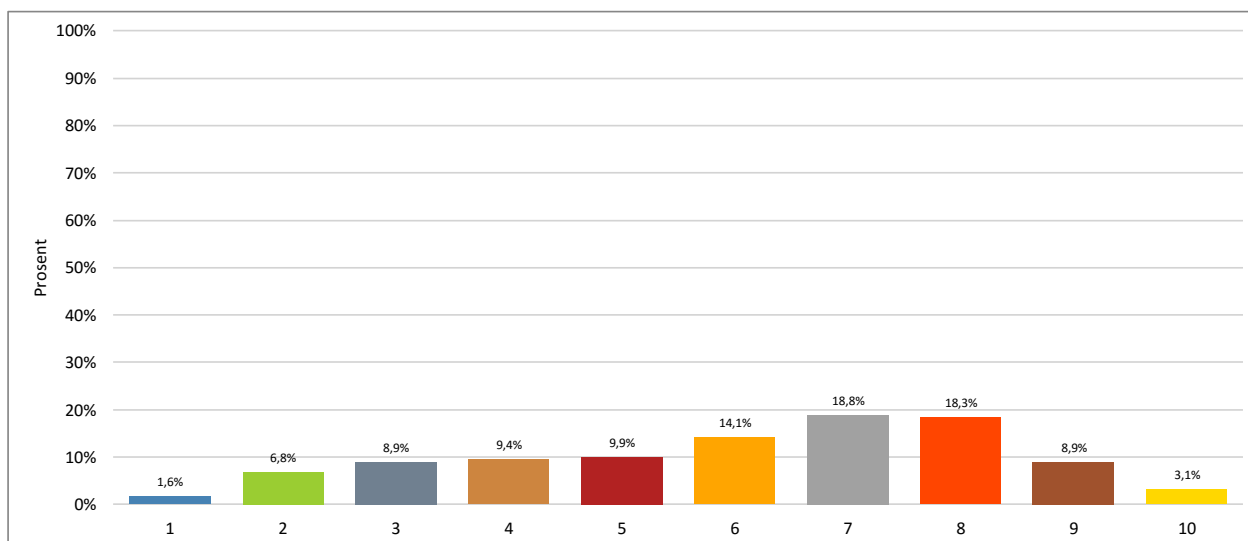
På en skala fra 1 til 10, hvor 1 er svært vanskelig og 10 er svært enkelt

6.2 Hvor stort eller lite behov har du/din kommune for veiledning i forbindelse med medvirkningsprosesser?

På en skala fra 1 til 10, hvor 1 er stort behov og 10 er lite behov

Undersøkelsen viser at det er et visst behov for veiledning i medvirkningsprosesser.

7 Spørsmål om verktøy og metoder

7.1 I hvilken grad bruker din kommune følgende verktøy/metoder/systemer for å informere/involvere innbyggerne? (mer detaljert info finnes)

